

**การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์
เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี
Strategic Management, Economic Development and Social Identities
Constructively to Promote Identity of Border Tourism of Kanchanaburi
Province**

◆ วิภาดา มุกดา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หลักสูตรการบริการลูกค้า คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Wipada Mukda

Assistant Professor, Customer Service of Faculty of Management, Suan Dusit University

E-mail: amimukda9002@gmail.com

◆ ราเชนทร์ บุญลอยสง

ดร. หลักสูตรการบริการลูกค้า คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Rachen Boonloison

Ph.D., Customer Service of Faculty of Management, Suan Dusit University

E-mail: rachenb@gmail.com

◆ สรินยา สมบุญ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Sarinya Sombun

Assistant Professor, Ph.D., Faculty of Management, Suan Dusit University

E-mail: Sarinyasombun@hotmail.com

Received: December 17, 2018; Revised: January 22, 2019; Accepted: March 7, 2019

Abstract

This research aims to (1) study the external and internal environment of the creative economic and social development to promote identity of border tourism of Kanchanaburi province and (2) suggest ways to promote identity of border tourism of Kanchanaburi province. The sample consisted of 385 entrepreneurs and 40 related interview. The instrument used in the research was a questionnaire. The statistics analysis used in the research were percentage, mean, standard deviation, and the content analysis and swot analysis from the interviews were analyzed and interpreted. The research found that:

1) Strength; there are many natural, cultural, and historical tourist attractions, Weakness; the internal management for tourist attractions is insufficient and the environment of tourist attractions are deteriorated, Opportunities; there are free trade and investment, Threat; there are limited budgets for the development.

2) Directions for promoting border tourism identity should be cooperation from government organization, private sector, people and media in order to create an understanding that leads to the cooperation in trading, investment, the expansion of transportation, the development of infrastructure, and the expansion of cooperation with neighboring countries in tourism.

Keywords: Strategic Management, Economic and Social Development, Border Tourism

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี และ (2) เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการ จำนวน 385 คน และสัมภาษณ์กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและและนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เนื้อหาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในแล้วนำมาตีความ สรุปข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า 1) จุดแข็ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ จุดอ่อน การบริหารจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ดีพอและสถานที่ท่องเที่ยวเกิดความเสื่อมโทรม โอกาส มีการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน อุปสรรค มีงบประมาณในการพัฒนาที่จำกัด 2) แนวทางในการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดนนั้น ควรสร้างความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนและสื่อมวลชน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจด้านการค้า การลงทุน การขยายคมนาคมขนส่ง การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและขยายความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้าน

คำสำคัญ : การจัดการเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การท่องเที่ยวชายแดน

บทนำ

จากแนวคิดที่ภาครัฐต้องการกระจายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมสู่ท้องถิ่นตามแนวจังหวัดชายแดนของประเทศ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ลดความแออัดของอุตสาหกรรมที่กระจุกตัวอยู่ในเมืองหลวง สร้างความมั่นคงของประเทศด้วยการสร้างศักยภาพทางการแข่งขันด้านการค้าและการลงทุน เหตุผลดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษตามแนวจังหวัดที่มีอาณาเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้าน เรียกว่าเป็นทางการว่า “เขตเศรษฐกิจพิเศษ

ชายแดน” (Special Border Economic Zone) โดยการส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นแหล่งสร้างงานสร้างรายได้ให้กระจายสู่ประชาชนตามแนวจังหวัดชายแดนของประเทศ พร้อมเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการเชื่อมโยงการค้าและการลงทุนกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกับเขตเศรษฐกิจพิเศษที่จัดตั้งขึ้น (Noisopa, S., 2016)

จากนโยบายการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้สนับสนุนด้านการท่องเที่ยวให้เป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสำคัญมากในระบบเศรษฐกิจโลกและเป็นที่ยอมรับกันเกือบทุกประเทศว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้หลักเข้าสู่ประเทศ เพราะคิดเป็นมูลค่าสูงถึงประมาณ 1 ใน 3 ของภาคการค้าบริการรวมของโลกและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้กับประเทศเป็นมูลค่าไม่น้อย รวมถึงช่วยเพิ่มพูนการจ้างงานด้วย (Kasikorn Research Center, 2010)

การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของพลังการขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพราะการท่องเที่ยวสามารถสร้างงาน สร้างอาชีพ กระจายรายได้ มีความเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน สร้างคุณภาพชีวิตและความยั่งยืนให้กับประชาชนในประเทศได้แต่การเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจบางช่วงเวลาที่ผ่านม่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถเป็นพลังขับเคลื่อนแก้วิกฤติดังกล่าวได้ในระดับหนึ่ง เพราะการท่องเที่ยวสามารถดึงดูดการเดินทางเข้าประเทศ และสร้างความเชื่อมั่นได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวว่าสามารถสร้างผลประโยชน์ให้ประเทศชาติและประชาชนได้หากมีการส่งเสริมและพัฒนาให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความยั่งยืน (Phetsatit, P., 2016)

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีแนวโน้มการแข่งขันรุนแรงขึ้นตามลำดับมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วภายนอกประเทศโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้และมีความอ่อนไหวง่ายจากปัจจัยลบทั้งภายในและอันเนื่องมาจากขาดการวางแผน การควบคุมและการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อพัฒนารูปแบบของการท่องเที่ยวชายแดนที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม รัฐบาลจึงพยายามผลักดันและเร่งวางแผนที่จะพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวชายแดน โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้กล่าวถึงว่า ประเทศไทยต้องใช้ประโยชน์จากศักยภาพและภูมิสังคมเฉพาะของพื้นที่และการดำเนินยุทธศาสตร์เชิงรุก เพื่อเสริมจุดเด่นในระดับภาคและจังหวัดในการเป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ ประกอบกับการขยายตัวของประชากรในเขตเมืองจะเป็นโอกาสในการกระจายความเจริญและยกระดับรายได้ของประชาชนโดยการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่และมีศักยภาพในการรองรับการค้าการลงทุน รวมทั้งลดแรงกดดันจากการกระจุกตัวของการพัฒนาในกรุงเทพฯ และภาคกลางไปสู่ภูมิภาค นอกจากนี้การเป็นส่วนหนึ่งของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังเป็นโอกาสในการเปิดพื้นที่เศรษฐกิจใหม่บริเวณชายแดนเชื่อมโยงการค้าการลงทุนในภูมิภาคของไทยกับประเทศเพื่อนบ้านอีกด้วย (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016)

ประเทศไทยตั้งอยู่บนภูมิประเทศที่เป็นเหมือนศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยมีประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ ได้แก่ เมียนมาร์ สปป.ลาว กัมพูชาและมาเลเซีย มีแนวชายแดนระยะทางประมาณ 5,656 กิโลเมตร มีด่านการค้าชายแดนจำนวน 91 จุด เป็นจุดผ่านแดนถาวร 38 จุด จุดผ่อนปรนการค้า 53 จุด ดังนั้นประเทศไทยจึงหันมาให้ความสำคัญกับการค้าชายแดนกับประเทศเพื่อนบ้านและกลุ่มประเทศภายใต้กรอบความร่วมมือต่าง ๆ ทำให้การค้าชายแดนมีบทบาทสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาภูมิภาคและเป็นการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นจึงเป็นอีกก้าวหนึ่งของการเข้าสู่ ASEAN ของจังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันตก (Western Economic Corridor) และมีศักยภาพในการที่จะเชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่มอาเซียน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ประกอบกับรัฐบาลได้มีนโยบายในการเร่งส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนและสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความใกล้ชิดระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการคมนาคมขนส่งและความร่วมมือด้านอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมือ เพื่อส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกันรวมทั้งการสร้างความสามัคคีและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนให้บรรลุเป้าหมายในการจัดตั้งประชาคมอาเซียน ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่เฉพาะให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษนั้นเน้นพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศในการเพิ่มความสามารถทางการแข่งขัน เพิ่มการจ้างงานและสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้ประชาชน ส่งเสริมและพัฒนาด้านการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการในลักษณะของการรวมกลุ่มเครือข่าย เพื่อให้ผู้ประกอบการมีความเข้มแข็งและสามารถเพิ่มอำนาจต่อรองกับผู้ค้ารายใหญ่ได้ (Kaewmanee, R., 2011)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้นำไปสู่ความจำเป็นในการทำวิจัยซึ่งผู้วิจัยสนใจอยากที่จะศึกษาถึงการจัดการเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี โดยการมีส่วนร่วมของผู้ประกอบการ ซึ่งผลจากการวิจัยสามารถยกระดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวชายแดนของไทย เพื่อให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยใช้ทุนทางสังคมและทุนทางปัญญาในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานเพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการบริหารอย่างมีระบบที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำและอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นตอน โดยผ่านการตัดสินใจและการประเมินแล้วว่าเหมาะสมกับองค์การและสามารถนำไปใช้ปฏิบัติได้จริงอันจะนำไปสู่ความสำเร็จ Phonprasearch (2010) และ Malakul Na Ayutthaya (2007) ได้กล่าวว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นวิธีการจัดการแบบหนึ่งที่มีมุ่งเน้นกิจกรรม 3 ประการ คือ 1) การกำหนดทิศทางภารกิจและกลยุทธ์การดำเนินงานขององค์การให้ชัดเจนและสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพการณ์ภายในขององค์การ 2) เน้นการดำเนินการพัฒนาปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ขององค์การให้สามารถนำกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรมได้ 3) เน้นในด้าน การติดตามกำกับ ควบคุมและประเมินผลการดำเนินการตามกลยุทธ์ เพื่อเรียนรู้ผลความก้าวหน้า ตลอดจน ปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงต่อไป ส่วน Phonpiroon (2009) กล่าวว่า การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติซึ่งเป็นขั้นตอนของการบริหารกลยุทธ์เพื่อการตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร ถึงจะทำให้องค์กรสามารถ ปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ได้ การวางแผนกลยุทธ์จึงเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการ 3 ส่วน คือ 1) การวางแผนกลยุทธ์ 2) การนำแผนกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 3) การควบคุมและประเมินผลกลยุทธ์ ส่วน Boonyatistan (2010) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและข้อจำกัด เป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ผู้บริหารทุกคน รู้จักในการวิเคราะห์องค์กร เนื่องจากการวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือที่สามารถใช้งานได้ง่ายและรวดเร็วในการวิเคราะห์ภาพรวมของสถานการณ์ขององค์กร โดยเน้นว่ากลยุทธ์จะต้องก่อให้เกิดความเหมาะสมระหว่าง ความสามารถภายใน (จุดแข็งกับจุดอ่อน) และสถานการณ์ภายนอก (โอกาสและข้อจำกัด) ซึ่งสอดคล้องกับ Khonkumkard (2013) ได้ศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านธุรกิจบริการของการท่องเที่ยวชายแดนของ จังหวัดนครพนมภายใต้บริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ผลการวิจัยพบว่า สามารถกำหนดกลยุทธ์ ด้านธุรกิจบริการของการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดนครพนมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนแบ่งเป็น 3 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร 2) กลยุทธ์ด้านการพัฒนาบุคลากร 3) กลยุทธ์ด้านการเพิ่ม ความสามารถในการแข่งขันธุรกิจบริการของการท่องเที่ยวชายแดน และยังสอดคล้องกับ Kongpheng (2011) ได้ศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการท่องเที่ยว กรณีศึกษา : สถานีวิทยุเกษตรหลวงอินทนนท์ ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์องค์กรใช้กำหนดทิศทางของบริษัท ประกอบด้วย 1) การเจริญเติบโตที่มุ่งสู่การขยาย ภายนอกโดยการเพิ่มธุรกิจใหม่ที่สัมพันธ์กับธุรกิจเดิม 2) กลยุทธ์ระดับธุรกิจได้สร้างความได้เปรียบทางการ แข่งขันโดยใช้ความชำนาญในธุรกิจเดิมและ 3) กลยุทธ์การสร้างแตกต่างเป็นการสร้างความได้เปรียบ ทางการแข่งขัน โดยการยึดถือประโยชน์หรือคุณค่าที่ลูกค้าต้องการเป็นหลัก

แนวคิดใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งานและ การใช้ทรัพย์สินทางปัญญาที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม ซึ่ง Mittchop (2010) ได้กล่าวว่า เป็นการ สร้างมูลค่าที่เกิดจากความคิดมนุษย์ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่สะท้อนถึงกระบวนการโดยรวมเอาวัฒนธรรม เศรษฐกิจและเทคโนโลยีเข้าไว้ด้วยกันและสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมปัจจุบัน โดยการท่องเที่ยวเป็น

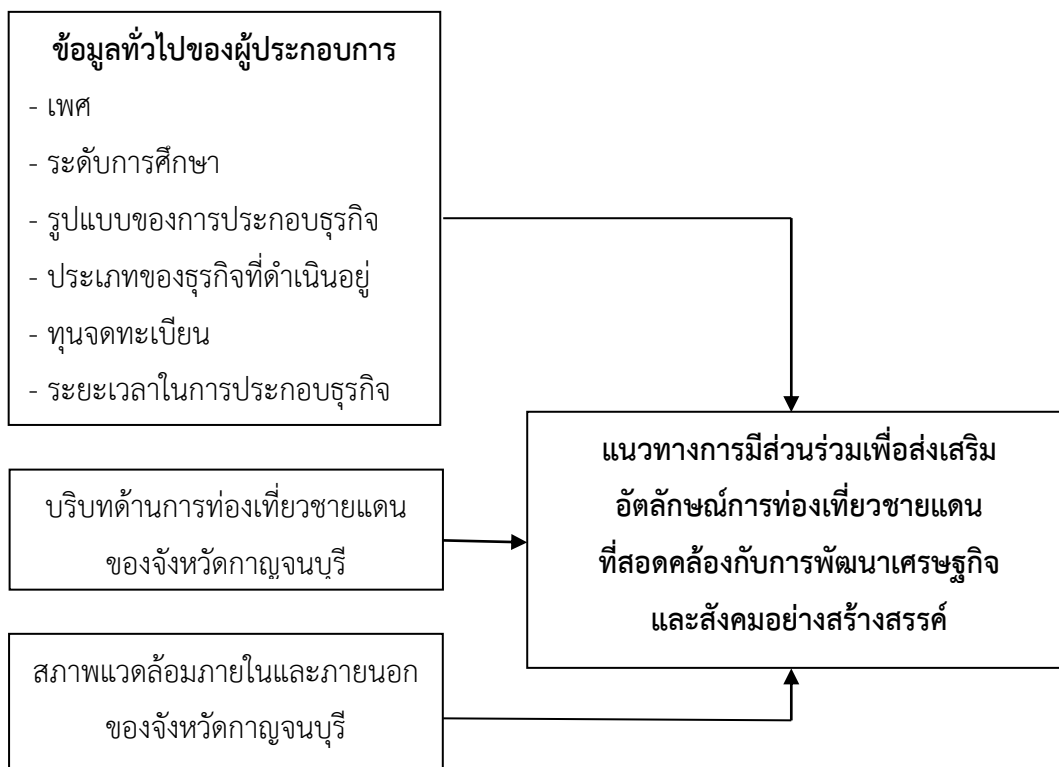
อุตสาหกรรมส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การเจริญเติบโตของการท่องเที่ยวจึงมีผลให้สินค้าและบริการสร้างสรรค์มีการพัฒนาและเติบโตไปในทิศทางเดียวกัน Maneenet (2009) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว มิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ส่วน Intorn (2008) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางของบุคคลจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ประจำไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวและการเดินทางนั้นมิใช่เพื่อประกอบอาชีพโดยตรง แม้ว่ารูปแบบของการท่องเที่ยวบางประเภทจะมีเรื่องของอาชีพหรือธุรกิจการงานเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่บ้าง ดังนั้น Tourism Authority of Thailand (2009) ได้สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยวจะต้องมีการเดินทางโดยสมัครใจเป็นการชั่วคราว โดยมีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งได้มีการกำหนดรูปแบบของการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและการท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ 2) การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณีและการท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท และ 3) การท่องเที่ยวในรูปแบบพิเศษ ประกอบด้วย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย การท่องเที่ยวเชิงกีฬา การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮม สเตย์และฟาร์มสเตย์ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม และการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม เป็นต้น

อัตลักษณ์มิใช่เป็นสิ่งที่มียู่แล้วในตัวมันเองหรือกำเนิดขึ้นมาพร้อมคนหรือสิ่งของ แต่เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและมีลักษณะความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา ดังที่ Woodward (1997) ได้กล่าวไว้ว่า อัตลักษณ์ เป็นสิ่งที่ทำให้เรารับรู้ตนเองว่า เราคือใครและเราดำเนินความสัมพันธ์กับใคร ตลอดจนโลกที่แวดล้อมตัวเราอยู่อย่างไร หรือ Jenkins (1996) ยังชี้ให้เห็นว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่กำหนดทางเดินให้กับเรา เป็นสิ่งที่บ่งบอกว่าใครเป็นพวกเดียวกับเราและใครที่แตกต่างจากเรา ส่วนใหญ่แล้วอัตลักษณ์ถูกกำหนดโดยความแตกต่าง ซึ่งอาจมองเห็นได้ในลักษณะของการแบ่งแยกออกจากกัน ดังนั้น Smootkoop & Kitiarsa (2001) จึงได้อธิบายถึง การศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ว่าอาจทำได้ 2 แนวทาง คือ 1) พิจารณาอัตลักษณ์ที่กำลังเลือนหาย โดยยึดเอาประเพณีวิถีชีวิต สัญลักษณ์ทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมต่าง ๆ ที่เคยเป็นมาในอดีตเป็นที่ตั้งแล้วเปรียบเทียบกับอัตลักษณ์ดังกล่าวยังอยู่หรือมีอะไรสูญหายไปแล้ว 2) พิจารณาอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ โดยผ่านสัญลักษณ์ต่าง ๆ เช่น พิธีกรรมทาง ศาสนา การแต่งกาย ภาษา อาหารการกิน อาชีพหรือ วิถีชีวิตทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Chumpradit & Koonsri (2006) ได้ศึกษา อัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า การนำอัตลักษณ์ดั้งเดิมหรืออัตลักษณ์แห่งความเป็นล้านนาสร้างเป็นจุดขาย การนำจุดเด่นของภูมิประเทศที่มีความสวยงามและได้เปรียบของจังหวัดเชียงราย และสิ่งก่อสร้างที่สวยงาม

และมีคุณค่าทางจิตใจ ควรนำอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัดเขียงรายนำมาใส่ในแผนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อปลูกเร้าให้เกิดความสนใจในกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตลอดจนการจัดการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้เป็นที่ยอมรับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำไปสังเคราะห์สรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจทุกประเภท มีจำนวนทั้งสิ้น 2,548 คน (Department of Business Development Kanchanaburi, 2014)
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการ ทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 ของประชากร (Kaiwan, 2005) ได้จำนวนผู้ประกอบการ จำนวน 385 คน โดย โดยการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการธุรกิจแบบเจาะจง

การวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานพาณิชย์จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานสหกรณ์จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน ที่ทำการปกครองจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานพลังงานจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน สำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 2 คน ด่านตรวจคนเข้าเมือง จำนวน 2 คน หอการค้าจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 1 คน นายอำเภอ จำนวน 3 คน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 3 คน สถานีตำรวจภูธรเมืองกาญจนบุรี จำนวน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นเพื่อใช้เก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็น 5 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา รูปแบบของการประกอบธุรกิจ ประเภทของธุรกิจที่ดำเนินอยู่ ทุนจดทะเบียน ระยะเวลาประกอบธุรกิจ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด ให้เลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ ซึ่งข้อความส่วนใหญ่เป็นเชิงบวกทั้งหมด

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์ เป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด ให้เลือกตอบ ใช่ ไม่ใช่ ซึ่งข้อความส่วนใหญ่เป็นเชิงบวกทั้งหมด

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้สัมภาษณ์ใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก เพื่อนำข้อมูลนั้นนำไปใช้เป็นแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยเชิงคุณภาพ นำผลที่ได้จากสัมภาษณ์เชิงลึก โดยการวิเคราะห์เนื้อหา สังเคราะห์และตีความ เพื่อนำมาสรุปข้อมูลแนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดนจังหวัดกาญจนบุรีที่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์

ผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน คือ (1) สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของจังหวัดกาญจนบุรี (2) แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของจังหวัดกาญจนบุรี

จุดแข็งของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี คือ มีแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่นิยมและมีชื่อเสียงในหมู่คนไทยและชาวต่างชาติ เช่น สะพานข้ามแม่น้ำแคว การล่องแก่ง เป็นต้น มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ที่ยังคงความสมบูรณ์ในเรื่องของทรัพยากร ศักยภาพของที่ตั้งที่เอื้ออำนวยต่อการค้าชายแดน และมีหน่วยงานให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว รวมถึงการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวอยู่ตลอด

จุดอ่อนของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี คือ ขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะและความรู้ที่ดีด้านภาษา การบริหารจัดการภายในแหล่งท่องเที่ยวชายแดนยังไม่ดีพอ สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ทำให้เกิดความเสื่อมโทรม มีปัญหาเรื่องแนวเขตแดนของประเทศเพื่อนบ้านส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชีวิต ทรัพย์สินและการค้าตามแนวชายแดน และที่ดินส่วนใหญ่ไม่มีการแสดงความเป็นเจ้าของทำให้ที่ดินนั้นไม่มีการใช้ประโยชน์

โอกาสของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี คือ จังหวัดกาญจนบุรีมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนกาญจนบุรี การเปิดเสรีทางการค้าช่วยส่งเสริมความร่วมมือด้านการค้าและการลงทุน เส้นทางเชื่อมโยงระหว่างชายแดนสู่ท่าเรือน้ำลึกเมืองทวายก่อให้เกิดการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวข้ามแดนเพิ่ม มีการสร้างความสัมพันธ์กับพม่าโดยจัดกิจกรรมตลาดนัดชายแดนเพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ ประชาชนและส่วนที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และกระแสนการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการท่องเที่ยววัฒนธรรมจะช่วยเสริมสร้างตลาดการท่องเที่ยวชายแดนรูปแบบใหม่

อุปสรรคของการพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี คือ มีงบประมาณในการพัฒนาที่จำกัด และต้องเลือกพื้นที่ที่จำเป็นที่สุดในการพัฒนา การนำสินค้าเข้ามาขายจะมีการเก็บค่าผ่านทางจากชนกลุ่มน้อยที่มีอิทธิพลในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ตามแนวชายแดน การคมนาคมในทิวเขากั้นดงยังไม่มีความสะดวกอยู่ในอำเภอสังขละบุรี เป็นต้น การเคลื่อนย้ายแรงงานในภาคอุตสาหกรรมบริการและการเกษตร และการแข่งขันทางการค้าที่มีความรุนแรงมากขึ้น

ตารางที่ 1 แสดงภาพรวมค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม

การพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดน	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
จุดแข็งหรือจุดเด่น	3.75	0.621	มาก	1
จุดอ่อนหรือจุดด้อย	2.99	0.742	ปานกลาง	3
โอกาส	3.54	0.693	มาก	2
อุปสรรค	2.90	0.792	ปานกลาง	4
ภาพรวม	3.30	0.712	มาก	

ภาพรวมของการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของจังหวัดกาญจนบุรีอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและระดับปานกลาง ได้แก่ จุดแข็งหรือจุดเด่น โอกาส จุดอ่อนหรือจุดด้อยและอุปสรรค

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน จังหวัดกาญจนบุรี

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคตะวันตกเป็นประตูเชื่อม Southern Economic Corridor จากท่าเรือทวาย - ท่าเรือแหลมฉบัง - ท่าเรือสิหนุวิลล์ประเทศกัมพูชา - ท่าเรือวังเตา ประเทศเวียดนาม โดยมีเป้าหมายพัฒนาการท่องเที่ยวชายแดนให้เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคตะวันตก ใน 3 ด้าน คือ 1) เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนและการค้าผ่านแดน 2) เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และ 3) เป็นเส้นทางด้านเกษตรและอุตสาหกรรม พร้อมด้วยการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนบทบาทด้านการค้าและการท่องเที่ยวชายแดน ได้แก่ 1) มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ปรับปรุงถนนทองผาภูมิ - สังขละบุรี 2) การพัฒนาระบบไฟฟ้าและระบบน้ำเพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ 3) การขยายโครงข่ายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบรถไฟ 4) การพัฒนาสนามบิน พล ร.9 5) การกำหนดกฎระเบียบการใช้แรงงานต่างด้าว ตลอดจนส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชนและสื่อมวลชน ซึ่งจังหวัดกาญจนบุรีได้ดำเนินการเพื่อพัฒนาความร่วมมือ ดังนี้

1) ความร่วมมือด้านการค้า จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยว คนต่างชาติไม่ว่าจะเป็นนักท่องเที่ยว นักธุรกิจ ทั้งของอาเซียนเองและของประเทศตามแนวระเบียงเศรษฐกิจมาอยู่กันเป็นจำนวนมาก อีกทั้งมีพรมแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเป็นประตู Gate Way สู่ประเทศอาเซียนอื่น ๆ ทางจังหวัดกาญจนบุรีจึงสนับสนุนให้มีการตั้งสถานกงสุลขึ้นในจังหวัด อีกทั้งมีตำรวจท่องเที่ยวที่สามารถจะประสานกับหน่วยงานตำรวจหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยทางจังหวัดได้มีความร่วมมือกับมณฑลตะนาวศรี ทั้งด้านการค้า เศรษฐกิจ มีการเดินทางไปมาหาสู่กัน ในการสร้างความสัมพันธ์หรือการจัด Business Matching ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะมากขึ้นเป็นทวีคูณและความต้องการด้านการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า

2) ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี ได้ให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แหล่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและประตูสู่การค้า

ชายแดนและมุ่งพัฒนาสู่คุณภาพชีวิตแบบยั่งยืน ซึ่งจังหวัดกาญจนบุรีมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหลายรูปแบบทั้งทางธรรมชาติทางศิลปวัฒนธรรม ทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำ น้ำตกที่สวยงาม พร้อมทั้งมีการขยายเส้นทางคมนาคมไปสู่เขตการค้าชายแดนได้รับการพัฒนาให้กว้างขึ้น จะทำให้ระบบการขนส่งสินค้าและการเดินทางมีความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ตลอดจนจังหวัดกาญจนบุรีมีหน่วยงานที่รับผิดชอบประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ประกอบด้วย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี ได้ร่วมประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ สปอติวิดีโอ รายการโทรทัศน์ สารคดีสั้น พร้อมทั้งจัดทำคู่มือ หนังสือการท่องเที่ยวต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว และทางจังหวัดยังได้ร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเอกชนในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย

3) ความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดน ปัจจุบันจังหวัดกาญจนบุรีมีชนกลุ่มน้อยบริเวณชายแดนได้ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลเมียนมาร์ในการเข้ามาสู่การพัฒนาประเทศ โดยมีการลงนามความร่วมมือและหยุดยิงของชนเชื้อชาติเผ่าต่าง ๆ โดยหันมาร่วมมือกันพัฒนาประเทศ ปัญหาการสู้รบบริเวณชายแดนด้านจังหวัดกาญจนบุรีจึงไม่มี และจากการที่ไทยสนับสนุนขบวนการปฏิรูปของเมียนมาร์ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของเมียนมาร์ต่อไทย จึงช่วยสนับสนุนให้ความร่วมมือระหว่างไทยกับเมียนมาร์ในการแก้ไขปัญหาตามแนวชายแดน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์และปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย เป็นต้น พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกันทำให้ปัญหาความมั่นคงชายแดนเป็นไปด้วยดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การจัดการเชิงกลยุทธ์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดนของจังหวัดกาญจนบุรี ได้ข้อสรุปที่มีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การจัดการเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี พอสรุปแต่ละด้านได้ดังนี้

จุดแข็ง พบว่า จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่สงบ มีความปลอดภัย มีเทศกาลประจำปีที่น่าสนใจ ทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เหมาะสม เส้นทางคมนาคมที่สะดวก ง่ายต่อการเดินทาง ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Thong - in (2015) ได้ศึกษาการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษา: แหล่งโบราณคดีบ้านก้านเหลือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า จุดแข็งเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้รับการดูแลจากเทศบาลตำบลขามใหญ่ ชุมชนมีความใกล้ชิดกับวัดโดยมีการช่วยเหลืออุปถัมภ์วัดและมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และเป็นแหล่งโบราณคดีที่เก่าแก่ที่มีโบราณวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านโบราณคดีและด้านประวัติศาสตร์แก่ผู้ที่สนใจ ตลอดจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ไกลจากตัวเมือง ตรงกับ Rungradith (2017) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันออก

อย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี พบว่า จุดแข็ง คือ มีที่ตั้งเหมาะสมเป็นประตูเชื่อมโยงสู่ภาคตะวันออกจากสนามบินสุวรรณภูมิ สนามบินอู่ตะเภา ทรัพยากรธรรมชาติมีความโดดเด่น ภูมิทัศน์ทางทะเลที่สวยงามเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับโลก

จุดอ่อน พบว่า จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่ติดชายแดน ก่อให้เกิดการข้ามผ่านแดน ยากต่อการควบคุมดูแล การกระจายรายได้ยังไม่ทั่วถึง ขาดการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Kittisan (2015) ได้ศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ในเขตตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า จุดอ่อนเป็นป้ายบอกทางที่เป็นภาษาอังกฤษและขาดการเชื่อมโยงกับธุรกิจแหล่งท่องเที่ยวเดียวกัน ตรงกับ Yangprayong & Chuummanee (2016) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล พบว่า จุดอ่อนคือการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวโดยไม่มีการบูรณาการส่วนผสมทางการตลาดที่เป็นรูปธรรมชัดเจน โอกาสคือความนิยมในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

โอกาส พบว่า จังหวัดกาญจนบุรีสามารถก่อให้เกิดธุรกิจให้บริการโลจิสติกส์ข้ามแดนซึ่งเป็นประตูการค้าระหว่างชายแดน ไทย-พม่า ตรงบริเวณด่านเจดีย์สามองค์ สังขละบุรี และการพัฒนาโครงการระบบรถไฟรางคู่จากกรุงเทพ-กาญจนบุรี และกาญจนบุรีเชื่อมโยงไปยังพม่า เพื่อการขนส่งสินค้าและมีการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ กรุงเทพฯ-กาญจนบุรี ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Yangprayong & Chuummanee (2016) ได้ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักท่องเที่ยวชาวไทย: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวถ้ำภูผาเพชร จังหวัดสตูล พบว่า โอกาส คือ ความนิยมในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตรงกับ Petcharaburanin & Phong Rua (2014) ได้ศึกษาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์จังหวัดนครพนม ตามแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า โอกาส คือ มีหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนพร้อมทั้งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยว

อุปสรรค พบว่า จังหวัดกาญจนบุรีมีการลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านตามแนวชายแดน มีปัญหาในเรื่องของแรงงานต่างด้าว ชนกลุ่มน้อย โดยเฉพาะพม่านั้นที่มีการลักลอบเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมาย ทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเริ่มขาดแคลน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ล้าสมัยและเหตุการณ์ความตึงเครียดระหว่างประเทศ ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ Rungradith (2017) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันออกอย่างยั่งยืนในจังหวัดชลบุรี พบว่า อุปสรรค คือ การเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตรงกับ Kittisan (2015) ได้ศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ในเขตตำบลแม่แรม อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า อุปสรรค คือ แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นของธุรกิจเอกชน การพึ่งพาธุรกิจอื่น ๆ จึงมีน้อย

2. แนวทางการส่งเสริมอัตลักษณ์การท่องเที่ยวชายแดน

1) ด้านความร่วมมือด้านการค้า จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดแห่งการท่องเที่ยวอีกทั้งมีพรมแดนติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ซึ่งเป็นประตู Gate Way สู่ประเทศอาเซียนอื่น ๆ โดยทาง

จังหวัดได้มีความร่วมมือกับมณฑลตะนาวศรี ทั้งด้านการค้า เศรษฐกิจ มีการเดินทางไปมาหาสู่กัน ในการสร้างความสัมพันธ์หรือการจับคู่ทางธุรกิจ (Business Matching) ซึ่งคาดว่าความสัมพันธ์จะมีมากขึ้นเป็นทวีคูณ และความต้องการด้านการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Office of the National Economic and Social Development Board (2016) ได้กล่าวว่า ประเทศไทยต้องปรับตัวขนาดใหญ่ โดยจะต้องเร่งพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรมให้เป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาในทุกด้านเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตรงกับ ThonThan (2012) ได้ศึกษาแนวทางการส่งเสริมสมรรถนะการทำธุรกิจของผู้ประกอบการการค้าชายแดนไทย-ลาวในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อรองรับการบูรณาการประชาคมอาเซียน พบว่า ด้านระบบ การขนส่งและกฎระเบียบการค้า ยังคงเป็นปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญอย่างต่อเนื่องในการประกอบการการค้าชายแดน

2) ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรีได้ให้ความสำคัญด้านการท่องเที่ยวเป็นอันดับหนึ่ง เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แหล่งผลิตสินค้าอุตสาหกรรมและประตูสู่การค้าชายแดน และมุ่งพัฒนาสู่คุณภาพชีวิตแบบยั่งยืน ซึ่งจังหวัดกาญจนบุรีมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวหลายรูปแบบ ทั้งทางธรรมชาติทางศิลปวัฒนธรรม ทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะเป็นภูเขา ป่าไม้ แม่น้ำน้ำตกที่สวยงาม เช่น ปราสาทเมืองสิงห์ สะพานข้ามแม่น้ำแคว สุสานสัมพันธมิตร เป็นต้น พร้อมทั้งมีการขยายเส้นทางคมนาคมไปสู่เขตการค้าชายแดนได้รับการพัฒนาให้กว้างขึ้น จะทำให้ระบบการขนส่งสินค้าและการเดินทางมีความสะดวกและคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Boonmeesri-nga (2013) ได้ศึกษาการสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอำเภอห้วยหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในมุมมองนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่น พบว่า ลักษณะความเป็นตัวตนของห้วยหิน เป็นเมืองตากอากาศที่มีชื่อเสียงที่เก่าแก่ เหมาะสำหรับการพักผ่อน มีความสะดวกสบายด้านการเดินทาง เหมาะกับผู้ที่เวลาน้อย เป็นสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมพิเศษและงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ มีอาหารทะเลที่สด อร่อย มีความปลอดภัยและเป็นที่รวมแหล่งช้อปปิ้ง ตรงกับ Suansri (2016) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ ตลาดน้ำบางน้ำผึ้ง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชนที่มีส่วนส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว เส้นทางกิจกรรมการปรับปรุงภูมิทัศน์ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวควบคู่กับการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3) ความร่วมมือด้านความมั่นคงชายแดน จากการลงนามความร่วมมือในการพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจของเมียนมาร์ ซึ่งรัฐบาลไทยกับเมียนมาร์ช่วยกันแก้ไขปัญหาตามแนวชายแดน เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้ามนุษย์และปัญหาแรงงานผิดกฎหมาย เป็นต้น พร้อมทั้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกันทำให้ปัญหาความมั่นคงชายแดนเป็นไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับ Tourism Authority of Thailand (2009) ได้กล่าวว่า แนวคิดพื้นฐานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดนจำเป็นต้องเข้าใจ

ลักษณะพิเศษของเมืองชายแดนที่แตกต่างไปจากเมืองอื่น ๆ ประกอบด้วย 1) เมืองชายแดนเปรียบเสมือนประตูทางบกหรือทางน้ำของ 2) เมืองชายแดนเป็นเมืองที่มีการค้าระหว่างชายแดน มีการส่งออกหรือนำเข้าสินค้า 3) เมืองชายแดนเป็นเมืองที่มีการผสมผสานวัฒนธรรมต่าง ๆ เช่น วัฒนธรรมนิยม ประเพณี ภาษาพูด เป็นต้น 4) เมืองชายแดนเป็นเมืองที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงาน 5) เมืองชายแดนมักมีโอกาสที่จะเป็นแหล่งที่มีการเลี้ยงกฎหมาย เช่น การเลี้ยงภาษีศุลกากร การหลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย การค้ายาเสพติดและสิ่งผิดกฎหมาย เป็นต้น และยังคงตรงกับ Department of Foreign Trade (2012) กล่าวไว้ว่า จังหวัดกาญจนบุรีจึงเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพในการที่จะเชื่อมโยงกับประเทศในกลุ่มอาเซียน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการค้ามาคมชนสงและความร่วมมือด้านอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคเพื่อส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ผู้ประกอบการไทยได้เริ่มปรับตัวและเตรียมความพร้อมพร้อมกับสถานะแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเร่งปรับตัวและใช้โอกาสที่เกิดจากการลดอุปสรรคทางการค้าและการลงทุนต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะสาขาที่ไทยมีความพร้อมและมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาศักยภาพและแนวทางการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในจังหวัดอื่น ๆ ต่อไป เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในของการพัฒนาพื้นที่ชายแดนไปสู่การเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษให้มีความเหมาะสม เกิดประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในอนาคต

2. ควรศึกษาถึงสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาของตลาดมิตรภาพชายแดนไทย - พม่า เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัญหาได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็น แนวทางการพัฒนาในเขตเศรษฐกิจพิเศษอื่น ๆ ต่อไป

References

- Boonmeesri-nga, M. (2013). The Identity Construction of Destination Branding Amphoe Hua –Hin,Changwat Prachuap Khiri Khanamongst Young tourists' Perspective. *Veridian E-Journal Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts, 6(1), 548 - 560.*
- Boonyatistan, A. (2010). *Professional Swot Analysis Guide*. Bangkok: Panyachon Distrivutor.
- Chumpradit, K. & Koonsri, J. (2006). *Research Reports Identity and Image Project of Chiang Rai Province*. Bangkok: The thailand Research Fund.
- Department of Business Development, Kanchanaburi. (2014). *List of Business Operators in Kanchanaburi*. Kanchanaburi: Kanchanaburi Commercial Office.

- Department of Foreign Trade. (2012). *Questions and Answers AEC 360 ASEAN Economic Community 2015*. Bangkok: Ministry of Commerce.
- Intorn, A. (2008). *Chiang Rai Strategic Plan for Establish of Tourism Linkage Center in the Upper Greater Mekong Sub-Region* (Doctor of Philosophy). Chiang Rai Rajabhat University. Chiang Rai.
- Jenkins, R. (1996). *Social Identity*. New York: Routledge.
- Kaewmanee, R. (2011). *Research Report Mae Sot Special Economic Zone: Opportunities and Potential for the Development of the Border Industry*. Bangkok: Macro Industry Policy Office.
- Kaiwan, Y. (2005). *Business Research Methodology*. Bangkok: Good Printing Company Limited.
- Kasikorn Research Center. (2010). *Tourism liberalization: Opportunities for Thai Banks*. Retrieved on August 12, 2015. from <https://positioningmag.com/52881>.
- Khonkumkard, R. (2013). *Strategic Management for Hospitality Business of Frontier Tourism at Nakhon Phanom Province Under ASEAN Economic Community (AEC) Context for Sustainable Tourism Development* (Master of Business Administration). Khon Kaen University, Khon Kaen.
- Kittisan, K. (2015). *Strategic Management for Adventure Tourism in Mae Ram, Mae Rim District Chiang Mai Province* (Master of Arts). Chiang Mai Rajabhat University. Chiang Mai.
- Kongpheng, S. (2011). *Strategic Management for Tourism: A Case Study Of Royal Agricultural Station Inthanon* (Master of Business Administration). Khon Kaen University, Khon Kaen.
- Malakul Na Ayutthaya, P. (2007). Strategic Management. *Journal of Quality Assurance Khonkaen University*, 8(1), 1 - 12.
- Maneenet, T. (2009). *Thai Studies for Tourism*. Khon Kaen: Klang Nana Witthaya. (In Thai)
- Mittchop, C. (2010). *New Creative Economy in Driving the Thai Economy in the Next Decade*. *Sukhothai Thammathirat Journal of Economics*, 5(1), 81 - 114.
- Noisopa, S. (2016). Special Border Economic Zone Apparatus Overcoming the Barriers of International Business Investment. *Sripatum Chonburi Journal*, 13(2), 87 - 98.
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). *National Social and Economic Development Plan No.12 (2560-2564)*. Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Petcharaburanin, P. & Phong Rua, S. (2014). Environmental management of histories tourist places in Nakhon Phanom Province in the Way of Green Tourism. *Journal of Thai International Tourism*, 10(2), 74 - 86.

- Phetsatit, P. (2016). The Strategies for Sustainable Tourism Administration of Kamphaeng Phet Province. *Western University Research Journal of Humanities and Social Science*, 2(2), 57 - 68.
- Phonpiroon, P. (2009). *Strategic Planning and Analysis Project*. Bangkok: Project to Promote and Develop Academic Documents National Institute of Development Administration.
- Phonprasearch, W. (2010). *Strategic Management in Hospital Management*. Course set of Strategic Management Concepts, Unit 1, 11 - 13. Nontaburi: Sukhothai Thammathirat University.
- Rungradith, M. (2017). The Guideline Development for Sustainable Tourism of Eastern Coast in Chonburi Province. *Dusit Thani College Journal*, 11(Special Issue), 31 - 57.
- Smootkoop, S. & Kitiarsa, P. (2001). *Yuan Sikhiew in the Ethnic Junctions: Narratives, Memories, and Identities of the Tai Yuan in Sikhiew District, Nakhon Ratchasima*. Nakhon Ratchasima: Suranaree University of Technology.
- Suansri, M. (2016). The Development Guidance and Tourism Promotion Effect to Bangnamphung Floating Market, Samut Prakan Province's Uniqueness. *Journal of Cultural Approach*, 17(31), 41 - 55.
- Thong-In, A. (2015). *Strategic Management Approach for Cultural Tourism Site: Case Study Ban Kan Lueang Archaeological Site, Muang district, Ubon Ratchathani Province* (Master of Business Administration). Ubon Ratchathani University. Ubon Ratchathani.
- ThonThan, W. (2012). Approach of Empowering Reinforcement toward Constant Competencies of Business Operation from Entrepreneur amidst Border Trade between Thai-Loa Particularly North Eastern Region Areas for Preparation of Asean Community. *Naresuan University Journal*, 20(2), 67 - 77.
- Tourism Authority of Thailand. (2009). *The Concept of Tourism*. Retrieved on August 4, 2015. from http://www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.ph.
- Woodward, K. (1997). *Identity and Difference*. London: SAGE Publications.
- Yangprayong, P. & Chuummanee, S. (2016). Ecotourism of Thai tourist: The case Visiting Phu Pha Phet Cave, Satun Province. *Journal of Economics and Public Policy*, 7(13), 56 - 70

Assistant Professor, Wipada Mukda received her Master degree in Business Administration General Management from Suan Dusit University. She is currently a lecturer of the faculty of management science, Suan Dusit University.

Rachen Boonloisong received his professional doctorate degree (Doctor of Business Administration) from the University of Newcastle, Australia. He is currently a lecturer of the faculty of management science, Suan Dusit University.

Assistant Professor, Sarinya Sombun received her Ph.D. (Development Administration) from Suan Sunandha Rajabhat University. She is currently a the lecturer of the faculty of management science, Suan Dusit University.